DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

20. maj 2010 *

I sag C-160/09,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Symvoulio tis Epikrateias (Grækenland) ved afgørelse af 1. april 2009, indgået til Domstolen den 8. maj 2009, i sagen:

Ioannis Katsivardas — Nikolaos Tsitsikas OE

mod

Ypourgos Oikonomikon,

har

* Processprog: græsk.

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, K. Lenaerts, og dommerne E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz (refererende dommer) og D. Šváby,

generaladvokat: E. Sharpston
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 3. marts 2010,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Ioannis Katsivardas — Nikolaos Tsitsikas OE ved dikigoroi E. Stamouli og S. Gikas

— den græske regering ved E. Leftheriotou, A. Vasilopoulou og S. Papaïoannou, som befuldmægtigede

— den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato P. Gentili

— Europa-Kommissionen ved G. Valero Jordana og I. Zervas, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af mestbegunstigelsesklausulen i artikel 4 i samarbejdsaftalen mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab på den ene side og Cartagena-aftalen samt dennes medlemslande Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru og Venezuela på den anden side (herefter »samarbejdsaftalen«), som blev godkendt ved Rådets forordning (EØF) nr. 1591/84 af 4. juni 1984 (EFT L 153, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Ioannis Katsivardas — Nikolaos Tsitsikas OE (herefter »Katsivardas«), et græsk selskab, og Ypourgos Oikonomikon (finansministeren) vedrørende tilbagebetaling af et beløb, som Katsivardas havde betalt ved fortoldningen af et parti bananer, der var indført fra Ecuador i 1993, som punktafgift, der påhvilede bananer i henhold til græsk lovgivning på daværende tidspunkt.

Retsforskrifter

Internationale aftaler

Den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel

3 Den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel af 1994 (herefter »GATT 1994«), der er optaget i bilag 1 A til overenskomsten om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen, blev godkendt ved Rådets afgørelse 94/800/EF af 22. december 1994 om indgåelse på Det Europæiske Fællesskabs vegne af de aftaler, der er resultatet af de multilaterale forhandlinger i Uruguay-rundens regi (1986-1994), for så vidt angår de områder, der hører under Fællesskabets kompetence (EFT L 336, s. 1). I henhold til artikel 1, litra a), i GATT 1994 består overenskomsten af bestemmelserne i den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel af 1947 (herefter »GATT 1947«), senere rettet og ændret ved retsforskrifter, der er trådt i kraft inden tidspunktet for ikrafttrædelsen af overenskomsten om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen.

4 Blandt de bestemmelser i GATT 1947, som er gengivet i GATT 1994, indeholder artikel 1, stk. 1, en mestbegunstigelsesklausul, der har følgende ordlyd:

»Med hensyn til toldafgifter og andre afgifter af enhver art, der pålægges eller opkræves i forbindelse med indførsel eller udførsel, eller som er pålagt den internationale

overførsel af betalinger for indførsel eller udførsel, og med hensyn til fremgangsmåden ved opkrævning af sådanne toldafgifter og andre afgifter, og med hensyn til alle regler og formaliteter i forbindelse med indførsel og udførsel samt med hensyn til alle forhold, som omhandles i artikel III, paragrafferne 2 og 4, skal enhver fordel, begunstigelse, privilegium eller fritagelse, der er ydet af en kontraherende part, for så vidt angår en vare hidrørende fra eller bestemt for et andet land, øjeblikkelig og ubetinget tilstås den tilsvarende vare hidrørende fra eller bestemt for alle andre kontraherende parters territorier.«

5 Artikel III, stk. 2, i GATT 1947 omhandler interne skatter eller andre interne afgifter, mens artikel III, stk. 4, vedrører love, reguleringer og forskrifter, der berører salg, udbud til salg, køb, transport, fordeling og anvendelse af varer.

Samarbejdsaftalen

6 I henhold til samarbejdsaftalens artikel 1, der udgør en integrerende del af forordning nr. 1591/84, hvorved denne aftale blev godkendt, »[forpligter] [d]e kontraherende parter […] sig til inden for rammerne af deres kompetence og under hensyntagen til deres gensidige interesser samt i overensstemmelse med deres økonomiske målsætninger på lang sigt at indlede det bredest mulige økonomiske samarbejde, som ikke på forhånd udelukker noget område, og som tilgodeser deres forskellige udviklingsniveau«. I samme bestemmelse præciseres det, at målene for samarbejdet er »generelt at bidrage til udviklingen af parternes økonomier og højnelse af deres levestandard«.

7 Samarbejdsaftalens artikel 4 bestemmer:

Mestbegunstigelsesbehandling

»1. De kontraherende parter indrømmer hinanden mestbegunstigelsesbehandling i deres indførsel og udførsel af varer på alle områder vedrørende:

— anvendelse af told og forskellige gebyrer, herunder reglerne for inddrivelse af denne told og disse gebyrer

— bestemmelser for fortoldning, transit, toldoplag og omladning

— direkte og indirekte skatter og anden intern beskatning

— betalingsvilkår, specielt valutatildeling og overførsel af betalingerne

— bestemmelser for salg, køb, transport, distribution og anvendelse af varerne på det interne marked.

2. Bestemmelserne i stk. 1 finder ikke anvendelse på:

a) fordele, der indrømmes nabolande for at lette samhandelen mellem grænsezoner

b) fordele, der indrømmes med henblik på oprettelse af en toldunion eller en frihandelszone eller som følge af oprettelsen af en sådan union eller zone, herunder fordele, der indrømmes i forbindelse med en zone for regional økonomisk integration i Latinamerika

c) fordele, der indrømmes bestemte lande i overensstemmelse med [GATT 1947]

d) fordele, som Cartagena-aftalens medlemslande indrømmer visse lande i overensstemmelse med protokollen vedrørende handelsmæssige forhandlinger mellem udviklingslande inden for rammerne af [GATT 1947].

3. Denne artikel finder anvendelse med forbehold af de rettigheder og forpligtelser, der følger af bestemmelserne i [GATT 1947].«

8 Ifølge samarbejdsaftalens artikel 5, stk. 2, om den blandede Samarbejdskommission påhviler det bl.a. denne at anbefale løsninger i tilfælde af uoverensstemmelser mellem parterne vedrørende fortolkningen og gennemførelsen af denne aftale.

9 Bilag II til samarbejdsaftalen med overskriften »Erklæring vedrørende handelssamarbejdet« har følgende ordlyd:

»Inden for rammerne af det i denne aftale fastsatte handelssamarbejde erklærer parterne sig rede til i Den blandede Kommission og under hensyntagen til deres respektive økonomiske politik at undersøge de særlige problemer, der måtte opstå på handelsområdet.«

Rammeaftalen om samarbejde

10 Rammeaftalen om samarbejde mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Cartagena-aftalen og dens medlemslande, Republikken Bolivia, Republikken Colombia, Republikken Ecuador, Republikken Peru og Republikken Venezuela (herefter »rammeaftalen om samarbejde«) blev godkendt på Fællesskabets vegne ved Rådets afgørelse 98/278/EF af 7. april 1998 (EFT L 127, s. 10).

11 I henhold til artikel 2 i rammeaftalen om samarbejde forpligter de kontraherende parter sig til at give nye impulser til deres forbindelser ved at fremme udviklingen af deres samarbejde gennem udvidelse til nye områder.

12 Artikel 4 i rammeaftalen om samarbejde bestemmer:

»De kontraherende parter indrømmer i deres handelssamkvem hinanden mestbegunstigelsesbehandling i overensstemmelse med bestemmelserne i den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel [GATT 1994].

Parterne bekræfter deres vilje til at føre deres samhandel i overensstemmelse med nævnte overenskomst.«

13 Ifølge artikel 33, stk. 2, i rammeaftalen om samarbejde erstatter bestemmelserne i denne aftale bestemmelserne i tidligere aftaler mellem Fællesskabet og Cartagena-aftalens medlemsstater, som er uforenelige eller identiske dermed.

Fjerde AVS/EØF-konvention

14 Den fjerde AVS/EØF-konvention undertegnet i Lomé den 15. december 1989 blev godkendt ved Rådets og Kommissionens afgørelse 91/400/EKSF, EØF af 25. februar 1991 (EFT L 229, s. 1). Artikel 1 i den til konventionen knyttede protokol nr. 5 om bananer har følgende ordlyd:

»Ingen […] stat [heriblandt de stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet, som har undertegnet konventionen (herefter benævnt »AVS-staterne«)] stilles med hensyn til sin udførsel af bananer til Fællesskabets markeder ringere end tidligere eller i

øjeblikket for så vidt angår den pågældende stats adgang til de traditionelle markeder og dens fordele på disse markeder.«

Nationale bestemmelser

15 I henhold til artikel 7 i lov nr. 1798/1988, som ændret ved lov nr. 1914/1990, blev der med virkning fra den 1. juli 1988 pålagt en punktafgift på 150 GRD pr. kg på bananer, som blev importeret fra udlandet, og i visse tilfælde på bananer, som produceres i Grækenland. Denne afgift blev efterfølgende hævet, dernæst nedsat, for endelig at blive afskaffet i 1998.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

16 Efter at have fået fortoldet et parti bananer, der var direkte indført fra Ecuador, blev Katsivardas i juli 1993 opkrævet told og andre afgifter for i alt 6 785 565 GRD (19 913,61 EUR). Selskabet betalte tolden og afgifterne, idet det imidlertid tog forbehold for så vidt angår et beløb på 4 986 100 GRD, som det betalte i punktafgift. Katsivardas rejste dernæst krav om tilbagebetaling af det sidstnævnte beløb og af den forholdsmæssige andel, der svarede til merværdiafgiften, som i henhold til Katsivardas var urigtigt indbetalt.

17 Eftersom den kompetente toldmyndighed gav Katsivardas afslag på tilbagebetalingsanmodningen, anlagde selskabet sag ved Dioikitiko Protodikeio Athinon (forvaltningsdomstol i første instans i Athen), som gav Katsivardas medhold for så vidt angår annullation af afgiftsafgørelserne og tilbagebetalingsanmodningen. Idet denne

afgørelse imidlertid blev omgjort under ankesagen, iværksatte Katsivardas kassationsanke ved Symvoulio tis Epikrateias (øverste forvaltningsdomstol).

18 I modsætning til sagsøgeren i hovedsagen var det Symvoulio tis Epikrateias' opfattelse, at den omtvistede punktafgift skulle anses for en intern afgift i den forstand, som omhandles i EØF-traktatens artikel 95 (EF-traktatens artikel 95, efter ændring nu artikel 90 EF), og ikke som en afgift med tilsvarende virkning som told i den forstand, som omhandles i EØF-traktatens artikel 9 og 12 (EF-traktatens artikel 9 og 12, efter ændring nu artikel 23 EF og 25 EF). Denne interne afgift kunne således lovligt pålægges bananer, der var importeret direkte fra tredjelande, såfremt særlige bestemmelser, der indeholdes i handelsaftaler mellem Fællesskabet og de pågældende tredjelande, såsom samarbejdsaftalens artikel 4, ikke var til hinder for denne ugunstige afgiftsmæssige behandling.

19 Den forelæggende ret har i øvrigt henvist til dom af 12. december 1995, Chiquita Italia (sag C-469/93, Sml. I, s. 4533), hvorefter protokol nr. 5 om bananer, som er knyttet til fjerde AVS/EØF-konvention, indeholder en bestemmelse, der har til formål at garantere, at bananer hidrørende fra AVS-stater får adgang til de traditionelle markeder i henhold til betingelser, der ikke er ringere end dem, som gjaldt, da den tilsvarende klausul i punkt 1 i protokol nr. 6 om bananer, der er knyttet til AVS/EØF-Lomékonventionen, undertegnet den 28. februar 1975 (herefter »standstill-klausulen«), trådte i kraft den 1. april 1976.

20 Heraf følger, at en mestbegunstigelsesbehandling af lande, der har tiltrådt Cartagenaaftalen, indebærer, at importerede bananer fra disse lande skal sidestilles med bananer fra AVS-stater. Den forelæggende rets mulighed for at vurdere lovligheden af en punktafgift som den i hovedsagen omhandlede afhænger således af, hvorvidt samarbejdsaftalen, og navnlig dens artikel 4, indrømmer rettigheder, som kan påberåbes

direkte af private over for de nationale domstole i medlemsstaterne, således at Katsivardas ville kunne anfægte den i hovedsagen omhandlede punktafgift på bananer ved at påberåbe sig sidstnævnte artikel, sammenholdt med standstill-klausulen.

21 Den forelæggende ret har konstateret, at Domstolen i sin dom af 1. marts 2005, Van Parys (sag C-377/02, Sml. I, s. 1465), fastslog, at der ikke kunne udledes sådanne rettigheder af mestbegunstigelsesklausulen i rammeaftalen om samarbejde, der senere blev indgået med de lande, der har tiltrådt Cartegena-aftalen, og at de fordele, der følger af AVS/EØF-konventionerne udelukkende vedrører de »traditionelle« AVS-bananer, dvs. bananer med oprindelse i AVS-staterne inden for den samlede mængde, der pr. 1. april 1976 årligt kunne importeres, hvorfor fordelene ikke kan udvides til også at gælde for bananer fra andre lande.

22 Eftersom Domstolen aldrig har udtalt sig om samarbejdsaftalen, har Symvoulio tis Epikrateias besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Kan en privatperson (en erhvervsdrivende, der importerer bananer [med oprindelse i] Ecuador), som søger tilbagebetaling af en intern [punktafgift], som [vedkommende anser for] fejlagtigt erlagt, over for en national domstol gøre gældende, at den nationale afgiftsordning (artikel 7 i den græske lov nr. 1798/1988, som ændret ved artikel 10 i lov nr. 1914/1990) er uforenelig med artikel 4 i [samarbejds]aftalen […]?«

Om det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

23 Den græske regering har rejst spørgsmålet om, hvorvidt det præjudicielle spørgsmål kan realitetsbehandles. For det første vedrører spørgsmålet ikke en fortolkning af en fællesskabsbestemmelse, men derimod, hvorvidt en privatperson kan påberåbe sig en uoverensstemmelse mellem nationale bestemmelser og en fællesskabsretsakt. For det andet præciseres det heller ikke, hvilken bestemmelse der kræver en fortolkning.

24 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at selv om Domstolen i henhold til artikel 234 EF ikke har kompetence til at anvende en fællesskabsregel på et bestemt tilfælde og dermed til at bedømme en national bestemmelse efter denne regel, kan den dog, som led i det ved denne artikel indførte judicielle samarbejde, på grundlag af oplysningerne i sagens akter forsyne den nationale domstol med de fællesskabsretlige fortolkningselementer, som kan være hensigtsmæssige for den ved vurderingen af denne bestemmelses virkninger (dom af 11.9.2003, sag C-6/01, Anomar m.fl., Sml. I, s. 8621, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).

25 Det præjudicielle spørgsmål i den foreliggende sag, som vedrører en privatpersons mulighed for at påberåbe sig mestbegunstigelsesklausulen i samarbejdsaftalens artikel 4 for en national ret med henblik på at anfægte anvendelsen af en national afgiftsbestemmelse, er imidlertid et spørgsmål om, hvorvidt denne klausul har direkte virkning i forhold til en privat person, og dermed om fortolkningen af denne klausul.

26 Mestbegunstigelsesklausulen fremgår af samarbejdsaftalen, som blev godkendt på Fællesskabets vegne ved forordning nr. 1591/84, og svarer dermed i henhold til fast retspraksis til en retsakt udstedt af Fællesskabets institutioner, som Domstolen har kompetence til at fortolke inden for rammerne af en præjudiciel procedure (jf. i denne retning dom af 30.4.1974, sag 181/73, Haegeman, Sml. s. 449, præmis 4-6, af 16.6.1998, sag C-162/96, Racke, Sml. I, s. 3655, præmis 41, og af 22.10.2009, sag C-301/08, Bogiatzi, Sml. I, s. 10185, præmis 23).

27 Ifølge en ligeledes fast retspraksis foreligger der en formodning for, at de spørgsmål om fællesskabsrettens fortolkning, som den nationale ret har stillet på det retlige og faktiske grundlag, som den har fastlagt inden for sit ansvarsområde, og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve, er relevante. Domstolen kan kun afslå at tage stilling til en anmodning om præjudiciel afgørelse fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af fællesskabsretten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en saglig korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål (dom af 16.12.2008, sag C-210/06, Cartesio, Sml. I, s. 9641, præmis 67 og den deri nævnte retspraksis).

28 Svaret på den forelæggende rets spørgsmål om, hvorvidt en privat person som Katsivardas kan påberåbe sig samarbejdsaftalens artikel 4 for de nationale domstole, er i det foreliggende tilfælde afgørende for, om sagsøgeren i hovedsagen kan påberåbe sig den standstill-klausul, som ligger til grund for den argumentation, som den pågældende har fremført i hovedsagen om, at den i national ret indførte punktafgift på bananer er ulovlig.

29 Det er således ikke åbenbart, at den ønskede fortolkning af fællesskabsretten er uden relevans for den forelæggende ret.

30 Heraf følger, at det præjudicielle spørgsmål skal antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

31 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om samarbejdsaftalens artikel 4 direkte kan påberåbes af en borger inden for rammerne af en tvist ved en medlemsstats nationale domstole.

32 I denne forbindelse skal det indledningsvis bemærkes, at efter folkerettens principper kan EU's institutioner, som har kompetence til at forhandle og indgå en aftale med tredjelande, frit aftale med disse, hvilke virkninger aftalens bestemmelser skal have i de kontraherende parters interne retsorden. Kun hvis dette spørgsmål ikke er reguleret i aftalen, tilkommer det de kompetente retsinstanser, og især Domstolen inden for rammerne af dens kompetence ifølge EUF-traktaten, at afgøre det på samme måde som ethvert andet fortolkningsspørgsmål vedrørende gennemførelsen af aftalen inden for Unionen (jf. dom af 26.10.1982, sag 104/81, Kupferberg, Sml. s. 3641, præmis 17, af 23.11.1999, sag C-149/96, Portugal mod Rådet, Sml. I, s. 8395, præmis 34, og af 9.9.2008, forenede sager C-120/06 P og C-121/06 P, FIAMM og FIAMM Technologies mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 6513, præmis 108).

33 Det skal ligeledes bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at undersøgelsen af, om bestemmelser i en aftale, som Unionen har indgået med tredjelande, har direkte virkning, altid skal afgøres på grundlag af aftalens ånd, system og ordlyd (jf. Chiquita Italia-dommen, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).

34 Som anført af Europa-Kommissionen under retsmødet er karakteren af en retsakt, hvormed den internationale aftale godkendes, derimod ikke relevant i forbindelse med en sådan stillingtagen. Som det fremgår af dom af 30. september 1987, Demirel (sag 12/86, Sml. s. 3719, præmis 25), er den omstændighed, at en bestemmelse i en international aftale enten er blevet godkendt ved en afgørelse eller en forordning, nemlig ikke relevant for vurderingen af, om bestemmelsen har direkte virkning.

Katsivardas' argument om, at mestbegunstigelsesklausulen i samarbejdsaftalen har direkte virkning, fordi den blev godkendt ved en forordning, til forskel fra rammeaftalen om samarbejde, der blev godkendt ved en afgørelse, skal derfor forkastes.

35 Hvad angår samarbejdsaftalens artikel 4 indebærer den omstændighed, at artiklen er indeholdt i en samarbejdsaftale, i modsætning til det af den italienske regering anførte, ikke, at en privat person i princippet er afskåret fra at påberåbe sig bestemmelsen. I henhold til fast retspraksis er den omstændighed, at en sådan aftale hovedsageligt tilsigter at bidrage til den økonomiske udvikling i de kontraherende tredjelande, og at den begrænser sig til at indføre et samarbejde mellem parterne uden at sigte mod et fremtidigt unionsmedlemskab for disse lande, ikke til hinder for den umiddelbare anvendelighed af visse af aftalens bestemmelser (jf. analogt dom af 5.2.1976, sag 87/75, Conceria Bresciani, Sml. s. 129, præmis 23, Kupferberg-dommen, præmis 22, og dom af 31.1.1991, sag C-18/90, Kziber, Sml. I, s. 199, præmis 21).

36 I Van Parys-dommens præmis 58, hvori Domstolen besvarede et spørgsmål om fortolkningen af mestbegunstigelsesklausulen i rammeaftalen om samarbejde, der erstattede samarbejdsaftalen, fastslog Domstolen imidlertid, at denne klausul ikke kunne påberåbes af en privat person ved en ret i en medlemsstat. Der er ikke nogen af de parter, der har afgivet indlæg for Domstolen i den foreliggende sag, der har rejst tvivl om denne fortolkning.

37 Det skal således undersøges, om der foreligger sådanne omstændigheder, som bevirker, at denne vurdering af mestbegunstigelsesklausulen i rammeaftalen om samarbejde kan fraviges ved fortolkningen af mestbegunstigelsesklausulen i samarbejdsaftalen.

38 Formuleringen af mestbegunstigelsesklausulen i rammeaftalen om samarbejde har en anden ordlyd end mestbegunstigelsesklausulen i samarbejdsaftalen. Den anderledes affattelse af sidstnævnte aftale kan imidlertid kun indebære, at klausulen skal fortolkes

anderledes for så vidt angår dens eventuelle direkte virkning, såfremt det af aftalernes almindelige opbygning og formålet hermed fremgår, at de kontraherende parter med den afvigende affattelse ønskede at fratage artikel 4 i rammeaftalen om samarbejde den direkte virkning, som tidligere var tillagt samarbejdsaftalens artikel 4.

39 Der findes imidlertid ikke nogen holdepunkter i rammeaftalen om samarbejde, og navnlig ikke i dens artikel 4, der vidner om, at de kontraherende parter befinder sig i en mindre fordelagtig situation end den, de befandt sig i i henhold til samarbejdsaftalen, og navnlig ikke for så vidt angår mestbegunstigelsesklausulen.

40 Tværtimod skal det indledningsvis fastslås, at hvad angår karakteren af og formålet med rammeaftalen om samarbejde har aftalen til formål at forny og forstærke de gensidige forpligtelser, som de kontraherende parter har påtaget sig inden for rammerne af samarbejdsaftalen. Selv om begge aftaler blev indgået mellem de samme parter og gennemført inden for samme institutionelle ramme gennem opretholdelsen i henhold til artikel 32, stk. 1, i rammeaftalen om samarbejde af den blandede Samarbejdskommission og de underudvalg, der blev oprettet i henhold til samarbejdsaftalen, foreskriver rammeaftalen om samarbejde et udvidet samarbejde hvad angår antallet af berørte områder og et mere intensiveret samarbejde hvad angår de særlige foranstaltninger, der skal træffes.

41 Beslutningen om at ændre benævnelsen af samarbejdsaftalen til rammeaftale om samarbejde er i øvrigt en følge, således som det fremgår af sidstnævnte aftales artikel 39, stk. 1, af de kontraherende parters ønske om at gøre det muligt at supplere rammeaftalen med aftaler om specifikke sektorer eller aktiviteter og ikke af et ønske om at indgå aftaler om mindre omfattende foranstaltninger.

42 En sammenligning af de to aftaler viser således, at det samarbejde, som parterne har indgået aftale om, gradvist intensiveres.

43 På tidspunktet for vedtagelsen af samarbejdsaftalens artikel 4 var de medlemsstater, som havde tiltrådt Cartagena-aftalen, endnu ikke alle medlemmer af GATT 1947, således som Kommissionen har anført. Parterne i rammeaftalen om samarbejde ønskede — som fastslået af Domstolen i præmis 57 i Van Parys-dommen — at udvide anvendelsen af den ordning, som var udviklet inden for rammerne af GATT 1994, til de stater, der er parter i Cartagena-aftalen, med henblik på at lade disse parter være omfattet af mestbegunstigelsesklausulen i GATT's artikel 1, stk. 1, uden at ændre bestemmelsens rækkevidde. Samme ræsonnement kan anvendes på samarbejdsaftalen, idet det ikke tydeligt fremgår af dens artikel 4, at de kontraherende parter ønskede at indrømme de tre stater, som var parter i Cartagena-aftalen, men som endnu ikke var medlemmer af GATT 1947, handelspræferencer, som var mere vidtrækkende end dem, de havde indrømmet deres partnere inden for GATT.

44 Heraf følger, at Domstolens afgørelse i Van Parys-sagen vedrørende den manglende direkte virkning af mestbegunstigelsesklausulen i rammeaftalen om samarbejde ligeledes finder anvendelse på samarbejdsaftalens artikel 4.

45 Herefter skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 4 i samarbejdsaftalen, som blev godkendt ved forordning nr. 1591/84, ikke indrømmer privatpersoner rettigheder, som de kan påberåbe sig for domstolene i en medlemsstat.

Sagens omkostninger

46 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 4 i samarbejdsaftalen mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab på den ene side og Cartagena-aftalen samt dennes medlemslande Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru og Venezuela på den anden side, som blev godkendt ved Rådets forordning (EØF) nr. 1591/84 af 4. juni 1984, indrømmer ikke privatpersoner rettigheder, som de kan påberåbe sig for domstolene i en medlemsstat.

Underskrifter